

Požehnaná idea! Rodila se krásná a vznešená z krvavých vln věku, který povznesl sociální učení nejméně krásná a nejméně člověka důstojná, a uprostřed prostituovaného davu zchytralých boháčů a lísajících se žebráků posvětila naše sebevědomí. Bylo třeba znovu vynajít význam a hodnotu člověka jako jediného, třeba očistiti pojem *svobody*, bylo třeba přehodnocovati zesocialistněné duchy a ona dala nám a našim předchůdcům sílu budovati na tomto chrámě *individuální svobody*.

Anarchie! Jaké to hrdé duchy okupovala! A jak soucitné! Nikoli v banálním smyslu filantropických společků, ale soucitné právě tou představou o hodnotě lidského *já*. A nenašla odhodlaných svých bojovníků jen mezi „bílymi négry“ civilizované society: množící se řady její armády doplňují se ze všech kruhů společnosti všemi, kdož věří v sebe a v budoucnost, kdož mají vůli a sílu. A což divu, že pod širokou a jasnou oblohu této nové země uchýlilo se i *umění!* Jest všeobecně známo, jakou je většina umělecké mládeže *des deux mondes*...

Jednou takovou soucitnou a hrdou duší uměleckou jest p. *Maximilien Luce*. Počítá se mezi francouzské neoimpressionisty, pokud ovšem tak svérázná individualita umělecká dá se vměstnati ve škatulku nějaké školy, tohoto útočiště talentů pravidelně pochybných. Docela prostičkým jest jeho dílo, ale jak silným. Právě jako ta duše chudasa, jež nejraději kreslí ať již v jeho domácnosti, ať na ulici chudé jeho čtvrti, ať konečně venku v přírodě, jež pak klidná a usměvavá významně kontrastuje s bídou „vyděděného“ lidského tvora. Nepracuje s efekty, podává realitu s klidným nadšením umělce, který ví, že jeho umění lépe mluví k srdcím, aspoň k těm srdcím, pro něž *on* pracuje, než všechny možné, dobře snad míněné, ale velmi málo umělecké ohňostroje tendenčně nanesených barev. Jsa malířem chudasa, není prostě p. *Maximilien Luce* malířem davu. Nej-

obdivuhodnější při jeho kresbě jest síla jeho výrazu. Jiní malovali také dělnické mansardy a bídná zákoutí veleměst, detailovali snad více, malovali možná tendenčněji, ale tu sílu uměleckou měl málokdo, z moderních snad ještě jediný, p. *Henri Gaspard Ibels*. Nikde se vám nevtírá tendence, a přece je to vše sugestivné a až do hlubin prozářené přesvědčením anarchisty revolucionáře.

Vzpomínám jedné větší jeho litografie. Polonahý mladý muž žene se vpřed s planoucími pochodněmi. Vzadu řadí požár nad zažehnutými obydlími. Není v tomto obraze celé umělecké krédo p. Luceovo, celá jeho umělecká a politická individualita? Prostota, síla a myšlénka *svobody*...?

Bylo mi ovšem zajíti do Francie, chtěl-li jsem zachytiti v rychlých črtech profil umělce anarchisty. U nás žije se zatvrzele ve fixní myšlénce, že jedině spodničky s národním vyšíváním a folkloristicky zajímavé chalupy mohou být předmětem studia (!) malířů, kteří podati chtějí „lid“. Ostatně, přejme jim toho potěšení, zvláště když naši zbohatlí parvenuové rádi toto „umění“ kupují pro své příbytky. Čas sfoukne je jednou v zapomenutí jako ty nevinné zábavy „národopisného ruchu“ a my — — máme dosti zahraničních umělců, než aby se nám stýskalo po domácích mazalech.

*A řekl jim: Jdouce po všem světě
kažte evangelium všemu stvoření.*

Marek 16, 15

Byli vždycky mezi tímto lidstvem jedinci, statní, vyspělí a zmužilí samci svého stáda, silní, hrdinní, geniální, mající iniciativu, schopní moci a vladařství a stvoření, aby rozkazovali všem, kdož nedovedou než poslouchati, sugestivnou svou myšlénkou, svým slovem a skutkem svým. A toulal se vždycky krajinami této země dav, masa bez vůle a především bez myšlénky, dneska bouřící se a vzkypělá, zítra skleslá a slabá, stvořená k poddanství duchovému a dávající ovládati zdravé instinkty zvířete každému, kdo se v tom vyzná, a po řadě vždy silnějším, popřípadě chytřejšímu prvního. A tak paralelně s dlouhou řadou duchů planoucích před lidstvem, paralelně s velikými jedinci, jichž dílem jsou nejkrásnější listy lidské historie, táhne se nekonečná řada individuí vychytralých, ne silných, vypočítavých, ne zanícených, a považujících dav nikoli za děcko, jež nutno vésti, nýbrž za moc a sílu, kterou třeba omráčiti, získati a vykořistiti ku svému prospěchu. Tito lidé zneužili všech hesel, mrzce kořistili z každé myšlénky a znečistili dechem svých úst každou ideální snahu. A jestliže nějaký pojem nebo myšlénka některá byly falešnými, nebezpečnými a špatnými již v ústech spravedlivého, oni učinili si z nich strašlivé nástroje pro ničemné své snahy.

Ejhle, patriotism! V listy historie lidské zapsána jsou hrdinství a zločiny krví vzácnou i všední, zločiny na účet všech instinktů člověka ve jménu pojmu, jehož právě jen jméno stačilo, aby národové ovinuti byli kolem prstu dneska bohatýrů, zítra zlotřilých chytráků. Jest ovšem třeba býti spravedlivým k tomu, co pohltil již lhostejný jícen minulosti, a jestliže i naše psýcha, míříc vždy ku svému pólu, tj. k absolutní Pravdě, odkud vyšla a kam se vrací, jest nakloněna rozněcovati nás v prudkém a stranickém srdci našem dříve než ve studeném a objektivním mozku, tož nelze přece jednotlivé události historie vyrvati z jejich

vzduchu a souditi mimo jejich dobu. Jest nutno připustiti, že to, co dneska nám tvrdým zločinem nebo hloupou nerozvážností zdálo by se, jindy považovati mohli za činy hrdinské a krásné. Ale především velikost těch činů, vykonaných ve sféře jiného nazírání a jiné morálky, trvá i dneska.

Troupové liberální morálky rozčilují se ovšem denně nad dějepisem lidstva: „Tyran! Vrah!“ řvou nad několika těmi velkolepými postavami minulosti. Ale veliký tyran, veliký vrah, nadčlověk revolty a záští!, nízká čeládka, která padáš na zadky svoje před nicotnými opicemi a šarlatány a samozvanci ubohoučkého života tohoto dnešku.

Běda! Slyšeli jsme o velikých lidech a velikých dějinách a stali jsme se současníky batrachomyomachií směšných i ubohých. — — —

Včera lidé téhož národa, dneska dva národové a zítra jiní jinak, ale všichni stejně odporně, ničemně a podle.

(Třináct řádků zabaveno.)

A vzápětí malému nárůdku povolí se trocha vzduchu více, stále ještě ne tolik, aby volně mohl dýchati. A tuzemští příslušníci velikého národa hurónským řevem rozbíjejí mračna, která přinášejí malou kapku osvěžení také jiným, netoliko jejich ústům. Červenej se, kdo se ještě stydětí můžeš, za tuto opět rasu!

Nacionálná řádění na všech stranách!

Avšak nejodpornější jest při celé věci hybná síla takového vyumělkovaného odporu proti útokům na setrvačnost lidského mozku. Těch protestních hadrů ze všelijakých společků a korporací z geograficky neznámých hnízd. Těch protestních schůzí a táborů sbubnovaných nejlepšími domácími křiklouny. Nehledej probůh nikdo špetku výbušného citu, jen pranepatrně psychotické bouře z barských dob, jen stín národní nějaké exaltace. Té nečisté lásky k nějakému oplotěnému koutu naší planety, která plodívala kdysi nejkrásnější zločiny a ctnosti, té jsou již denudováni všichni. Jen slova, slova, slova zůstala a nej-

pustější kramaření s těmi pošramocenými, zrezavělými a beztrpytnými ideály. Pod barevným cárem vlasteneckého praporu která hanebnost nebyla již spáchána, aby z úst dobrých konpatriotů nevyšla jako hrdinný čin! Avšak běda těm, kteří by snad patřili k té „beznárodní chátře“! Netřeba však dokumentovati denních událostí dnešku.

Ale bezprostřední účinky takových štvanic jsou tu také a křičí. Netřeba ani poukazovati k tomu, jak většina výtělků chtivých nutí se do patriotismu, byť se tak i dělo na účet zásad pateticky vykládaných v nedávném jejich mládí; zajímavějším zdá se mi být účinek rázu více negativního. Veškerí odpůrci současného vlasteneckého hospodaření dušují se při každém svém projevu: jsme také vlastenci, jsme dokonce lepšími vlastenci vás. K řasu, proč již jednou nezařvati do duší těch vlasteneckých troupu a národních darebáků: *Nejsme vlastenci! Styděli bychom se pohrávati si s pojmem, jehož činné realizování znamenalo a znamená pro nás násilí, loupež a vraždu na teréne blízného!*

Jest třeba již jednou petardou odvážného slova zapáliti střechy doupat a brlohů buržoazně demokratické čeládky s její surovými předsudky a zákeřnickou morálkou. Jest třeba, aby všichni, kdož naslouchají varhanovému chorálu Svobody, prokleli již jednou frivolní notu písničky vlastenecké a rozešli se kázat *nenávisť k vlasti*.

Neboť jest nám čistou jedinou láskou: láska ku svobodě, a svatou jedinou povinností: bojovati za svoji svobodu, a patriotism posvětil již všechny prostředky všech zločinů, jež bylo lze spáchati na právech a svobodě lidského jedince.

A když vlastenečtí kramáři vychrlí na ně všecken vztek ničemy dopadeného při skutku, ať odpoví jim ti *osvícení a dobří*: Zabili jste dávno lásku k vlasti ve svých srdcích, zabili jste duši patriotismu a nechali jste si jen kabát pro dobře placená komediantství. Tož se nedivte, jestliže přicházíme zabít i *pojmem*, dávno již vyšeptalý a hluchý, když jeho jménem utlačujete nás a potíráte nás a loupíte a pálíte v chrámech, které budujeme pro příští věky! *Neboť známe jedinou mrzkost: utlačovati, a jedinou hanbu: nebrániti se utlačovatelům.*

Zatímco hrozí nebezpečí, že počestní filistři uschnou strachy a jejich ještě počestnější žurnalistika zalkne se malomocným vztekem nad rostoucí zátopou sociálně demokratickou, zatímco vlastní přívrženci sociální demokracie a její apoštolové jásají, jako by již měli odhlasovat ideální ústavu svého Státu, a jistá kompromisní část inteligence přichází jim vstříc s nesmělymi svými výhradami, na bojišti, kde se rozhoduje o nových hodnotách a nových sociálních útvarech, jest ještě jiná, silná, jasně vidoucí inteligence a jiný, ne po vládě a moci, nýbrž po svobodě práhnoucí lid, jenž při plném vědomí sebe, svého úkolu a svých povinností pracuje a klidně hledí vstříc rozvodňujícím se proudům.

Není pochyby: socialism, reprezentovaný především ovšem sociální demokracií, roste, a není snad tak dalekou doba, kdy výhrůžný spočine právě nad námi a bude se snažit své jho vložiti na nás.

A s celou touto jistotou, chladní k jeho slibům a klidní k jeho vyhrůžkám, čekáme silní a otužilí v boji s dnešní societou a s dnešní morálkou a *připravujeme sebe*.

Abychom byli pyšnými, až křesťanská pokora v posledních důsledcích bude nám vnucována a orgie altruismu a komedianti sebezapření ovládnou svět; abychom byli silnými, až slabomyslní a chudí duchem budou majestátem, kácejícím vše nepoddajné, sebevědomé a vysoko se pnoucí, abychom byli neohroženými výkřiky uprostřed ticha a planoucími barvami uprostřed rozlezlé šedi, *připravujeme sebe*.

To jest okamžitou naší povinností, povinností, kterou podmíněno bude naše právo, nové právo jediného, právo individuální svobody.

Sociální demokracie přichází zajisté, aby nasýtila hladové a napojila žíznící, aby „vyděděným“ vrátila život a opovrženým úctu, aby smyla ohavnou skvrnu z tohoto lidstva, jehož jedna část ledově dovede přihlížeti tragikám, které

na posměch těm zástupům dole zahrává Hlad svýma tvrdýma pěstěma, jež nestrpí odporu.

Avšak jednoho sociální demokracie nedosáhne a dosíci nemůže; nenaplní těch svých řad duchem skutečné svobody, nevrátí jich svobodě. Ona je může nasytiti, ona jim může dáti moc a úctu, avšak nemůže zabrániti, aby této moci a materiálního osvobození v příštím okamžiku nezneužili v panovačné choutce u těch, kteří by jim nebyli po chuti, kteří by v tom neb onom nesmýšleli stejně s nimi, anebo aby osvobození nevrhali se ihned opět otrocky na kolena před novými bohy a novými pány. Sociální demokracie u svého cíle neznamená prostě řší svobodných mezi svobodnými, její systém sociální organizace liší se toliko novou *formou* — jest ještě problematickým, zda pokročilejší —, a nikoli *duchem* od všech předešlých systémů, které zklamaly.

Neboť svoboda a právo těch ku svobodě, kteří dovedou být svobodnými, aniž by omezovali svobodu svého bližního, zůstanou neznámými tam, kde se mluví o *vládě*, ať juž je to třeba vláda nejmožnější kvantitativní většiny.

Pro nás právo *lidu*, jak mu sociální demokracie rozumí, neexistuje. Známe jen právo *člověka*, a to jest: býti sytým, nehladověti, moci žíti; pak jest právo těch, kteří dovedou být svobodnými, a to jest: být svobodnými. A konečně právo silných, zdravých a svobodných, aby rozkazovali těm, kteří nedovedou stát zpříma, slabým, otrockým a plazícím se, dokud tato krev kolovati bude žilami lidstva. Avšak právo davu k tomu, aby s několika naučenými formulkami a se systémem neboze sbitým zotročil si jinak myslící a jinak cítící menšinu, která své názory vybojovala si možná dlouhým úsilím a velikými utrpeními, která možná jest nejlepší šťávou této země, právo hladového pacholka s klackem nad každým kolemjdoucím, jenž náhodou je sytým, ... kdože mu je dal? kdože mu je posvětil? Dává mu je hlad, dává mu je tělesná síla a úskočná obratnost? Pak má právo i lichvář obětovat hladovému mamonu každého, kdo neznal jeho úskoků. Pak celý kapitalistický systém buržoazního dnešku je správným, spravedlivým a poctivým.

Sociální demokracie podržela si morálku od včerejška i dneška. Vladychtivost a pomstychtivá lačnost ji vede. Vidět nejen ty, kteří se provinili krutí, zločinní a nelidští, válet se v ponížení, ale moci vítězit i nad těmi, kteří byli nejlepšími, a škrtit hrubými prsty ty, kteří byli nejkrásnějšími, jen proto, že byli dobrými a krásnými, to je pravý zvuk a pravá chuť její snahy.

Avšak ani v prostředcích si nevybírání. Obrací celé své úsilí a všechnu svou šťávu k tomu, aby dosáhla politické moci, odkoukala jiným politickým stranám celou morální zkaženost, kupčí s hlasovacími lístky davu, rve se s důstojnými svými družkami o „parlamentární zastoupení“ a strhuje zpátky do neřádu buržoazního politikářství lid, jenž z něho šťastně — díky dobrému svému jádru — vyvázl tehdá, když se domníval, že v řadách sociální demokracie najde posílnění, umravnění a tvrdou pevnost uprostřed svých nepřátel.

To tedy má býti „právem lidu“.

My, kteří, stranou nečistých rvaček, čekáme v záloze, nemáme blesknavých hesel a lákavých vivatů, abychom různobarevnými bengály oslepovali lid. *Tvrdí, přtmí, neangažovaní ve věcech vlády a moci, jménem Svobody budeme stále opakovati: připravujte sebe.* Neboť každý den dosvědčuje nám, že stále více třeba, aby byli silnými a nezmatenými ti, kteří dovedou být svobodnými.

Stal se náhle slavným mezi těmi, kdož v těchto létech ukončujících století tvoří nový, svou dobu znamenitě charakterizující, svrchovaně zajímavý a všemi bez rozdílu obdivovaný umělecký druh — afiši. Stal se slavným mezi Chérety, Toulouse-Lautrecy a Steinleny a okamžikovým miláčkem obecnosti a štěstěny v míře, jaká nebyla snad dopřána nikomu z těch, kdož dospěli nejvýše ve svém speciálním oboru, nechávající zapomenouti reklamního účele a nutíce ohňostrojem barev a vyzývavostí originality stejně společenskou elitu jako gamina, stejně hvězdy kafé-koncertů jako hodné a nedůvěřivé otce a matky měšťáckých rodin, aby se poznávali v nastaveném zrcadle. Avšak ti, jimž vkus hlučících a obdivujících promenád není rozhodnou direktivou pro odhad umělecké individuality, poznali, poněkud snad zklamáni, že ztřeštěná reklama vykazala p. Muchovi jako afišistovi velmi špatně volené místo.

Nezastavím se před jeho historickými kresbami, před jeho ilustracemi k pohádkám a jinými drobnostmi. Mají pro mne jedinou cenu a jediný význam: ukazují, sebrány na výstavě, jasně a přesně, kudy a jak p. Mucha šel, nežli stvořil nejlepší práce pro Renesanční divadlo pí Sarah Bernhardtové a onu rozkošnou afiši pro 20. výstavu Salonu des Cent, již si nejvíce cením.

Je mi dnes docela jasno, že p. Mucha pro strukturu své duše není vůbec umělcem moderním, tj. že nebéře ničeho světu své doby a svého milie, aby to promítl nazpět individuálními krajinami duše v nových formách, že nezlomil a zlomiti vůbec nemohl s něčím starým, že se jen přizpůsobil panující módě a vkusu svého sídelního města podle svých sil a podle niterných dispozic. Je nesmírně vzdálen p. Chéreta a příbuzných mu umělců, protože nedovedl ničeho povědět o lidech, s nimiž se setkává; stojí snad nejbliže škole p. Grasseta, jest však i tohoto příliš

vzdálen, neboť několik jeho efektních zvláštností není v žádném poměru k dílu nejlepšího francouzského mistra nových stylizovaných forem. „Macaroni“, divně střížená křídla, hvězdice s nechutnou již důsledností se vracející a bravurní pohrávání si s pentlicemi netvoří ještě moderního stylizátora.

Nicméně je mi p. Mucha umělcem velmi sympatickým a domnívám se, že musí jím být každému, kdo neztratil smyslu pro čistotu linií a jemnou hudbu barev. Každý nevrly *raisonnement* nad hluchostí jeho díla musí nutně umlknouti před těmi tak příjemně sladěnými akvarelkami a laky — aspoň na okamžik.

Pan Mucha není však na konci svého vývoje. Těch několik efektních svých nápadů odhodí bezpochyby nyní, kdy se ve všech končinách, kam vniklo jeho dílo, statečně nápodobují. V každém případě má před sebou cestu mnohem nebezpečnější a těžší, nežli byly i jeho hořké možná začátky. Tleskající a řvoucí galerie oslepily již leckoho, „úspěch“ je hanebně vražedná věc.

Za přítomnosti necelé třetiny svého členstva Intimní volné jeviště konalo dne 16. m. m. mimořádnou valnou hromadu, kdež dosavadní výbor spolku odstoupil a kdež dojíti mělo k volbě výboru nového. Po bouřlivých debatách a po opětovné, leč bezvýsledné volbě, jež nakonec se zvrhla v nechutnou komedii, valná hromada odročena na některý den po Novém roce. Trvám, že bylo to jen prodloužením konce. A řeknu upřímně: již od základových počátků, již od té doby, kdy s ostatními pány jsem podepsal stanovy IVJ, tušil jsem, že neodvratně brzký konec visí nad tímto podnikem. Do poslední chvíle zrazoval jsem od provedení myšlenky volného jeviště ve formě *spolku*, znaje odporný balast formalit, pamětliv povinností, jež tím na sebe bereme a jimž dostáti nebude možnosti a snad ani chuti, a především pamětliv pseudointeligentně nalíčené pražské veřejnosti, v jejíž rukou zdar IVJ jako *spolku* přece jen spočíval. A hle, od prvních počátků nedlouhého jeho živení až po tuto famózní valnou hromadu potvrdily zkušenosti mé mínění.

Bylo by falešným sebevědomím výboru, kdyby se domníval, že devíti jeho členům lze bez jakékoli účasti veřejnosti a ostatních členů, nehledě ovšem k té půlletní zlatce členského příspěvku, provést *spolkem* vzornou realizaci IVJ. A že právě u nás chyběla a chybí tato podpora a účast veřejnosti i členů, chyběl a chybí tím již i zdravý základ pro podnik takto realizovaný. Chcete toho důkazy, že členové se chovali k našemu spolku netečně a pražská veřejnost, zejména velké žurnály, přímo nepřátelsky? Z dlouhé řady argumentů jen něco.

Prvé spolkové představení — hrála se p. Dykova Pomsta a p. Finnova Sova — bylo uchystáno a denní žurnály požádány o zprávu v lokálkách. Česká politika nechtěla vůbec zprávu naši uveřejniti. Pořádané již námi představení¹ bylo prý vládním zástupcem v polovině přerušeno (!) a nyní prý se má hráti cosi od pověstného odsouzeného Oscara Wilda (p. Dykova Pomsta provozována totiž pod pseudonymem R. Vildea). V Národních listech člen našeho výboru odyt arogantně poukazem, že zpráva naše přijde tam, „kam patří“, totiž do nečtené a nevímané rubriky spolkových zpráv. K představení došlo ovšem i přes tuto neochotu. Bylo, přiznávám bez obalu, veskrze nešťastné. Proč, ještě vysvětlím. Avšak napsáno o něm nebylo ani řádečky, nehledíc k Rozhledům, kamž sotva znatelnou noticku zastrčil p. F. V. Krejčí, týž, jenž svého času tak horoval pro intimní jeviště u nás. Redakce Času, která dokonce dvou redakčních lístků si vyžádala, také

¹ Páně R. Lotharova aktovka Rytfř, Smrt a Ďábel, o kterémž večeru p. Karásek v Nivě svého času referoval.

mlčela. Nemohli jsme ovšem chtít souhlasu, avšak zájem věci trvám vyžadoval, aby se aspoň vystoupilo, třeba sebeostřeji vystoupilo, a řeklo: takhle jsme si IVJ nepředstavovali, aby se vůbec výboru poskytla možnost hájit se a vysvětlovat. To se však nestalo, nestalo ani tenkrát, když výbor uspořádal večírek, kde o všech nedostatcích a překážkách mělo býti pohovořeno. Mimo výbor dostavilo se asi šest členů a ti mlčeli.

Jaké překážky bylo výboru překonati a jak trapný a bolestný byl porod prvního spolkového představení, nelze ani dostatečně vylíčiti. Z nedostatku „inteligentních diletantů“ byli jsme odkázáni na ochotníky. A nyní si představte takovou slečinku *comme il faut*, které i p. Hilbertova Vina jest lekturou od maminky zakázanou. Myslíte, že dostanete přes její nevinné rtíky například slovo „polc nahá“, když toto jest v originálu její úlohy? Nebo dokonce něco tak sprostého jako „kluk řve“? Zato však si slečinka vyžádá aspoň třicet volných lístků a při představení máte čest na předních sedadlech spatřit řadu početných prasečkářů a podobných spořádaných občanů, ovšem i s rodinami. Nebo představte si ochotníka, který do poslední chvíle nepochopí, oč se vlastně v dramatu jedná, a jež musíte aspoň naučit vyslovovat několik nezvyklých slov, která však nakonec ještě buď zkroutí, nebo prostě vynechá. Avšak stanovy velí: musíte představení uspořádat... Snad to příští půjde lépe... A hraje se s takovými silami, protože se prostě hrát musí a jiných sil není. Ještě jste jim vděční, že vůbec na prknech stojí a něco mluví.

Za takových okolností přirozeno, že toto první spolkové představení nemělo smyslu. (Specielně mluvím tu jen o Sově; Pomsta sehrána byla slušněji, ač následkem naprosté neakustičnosti sálu i tato svižná drobnůstka vyzněla naprázdno.) Z účinkujících relativně nejlépe počínala si sl. Hilbertova. Chyběl sice jejímu výkonu vnitřní zájem a oheň pročitění a ruka pí Kvapilové byla příliš znatelná, avšak aspoň jistá vyspělost herecká a pochopení pečlivě studované úlohy se projevovaly. Pak ovšem koktající a slova komolící ochotníci vypadali teprve uboze. Plynou z toho poučení pro budoucnost! S ochotníky naše IVJ nemůže nikdy počítat. Málo inteligence a ještě méně talentu — taková je většina. Neporušený celkový dojem je však nutným požadavkem každého představení. Proto ani herci z profese IVJ nepomohou. Neboť svojí rutinou budou vždy ostře odlišeni od ostatních účinkujících. A aby bylo lze v IVJ celý kus (třeba jen o dvou osobách) slušně obsadit herci profesionálními, tolik myslících a cítících a inteligentních u nás se jich nenajde. Předně, že pro většinu z nich, vynášenou devótními referenty a protěžovanou vším, co u nás je vlivuplné, může být vzorem tak asi pí Benoniová; po druhé, že těch několik málo moderních umělců našich nelze vůbec pro IVJ z pochopitelných důvodů získati. Tedy toliko „inteligentní diletanti“, kteří přinášejí s sebou porozumění pro intence IVJ, pochopení hraného kusu a cit a oheň v interpretaci, mohou zachránit naši intimní scénu, nebude-li jim balast spolkových stanov

brániti v úplném prostudování a prolnutí jich úloh. Tomu trvám učí nás dosavadní zkušenosti a v té věci prvé mimospolkové představení zůstává nám vzorem. A pak ovšem i vzhledem k místnosti dávám přednost tomuto večeru před představením spolkovým. Oč příjemnější a spíše vyhovující našim účelům byla neúhledná veranda na Slovanech než neakustický, šestákově vyzdobený a draze zaplacený sál vnohradského Národního domu. —

Po nezdařeném tedy, docela nezdařeném spolkovém večeru mělo následovati druhé představení. Zkoušky k p. Strindbergovým Věřitelům byly téměř již u konce, když v posledním okamžiku jeden z účinkujících odřekl — pro své nervy. Před překážkou podobného druhu bylo nutno se zastaviti a výbor rezignoval; další jsem již pověděl.

Myslím, že za našich podrážděných poměrů uměleckých, kdy nutné (ovšem jen v tomto případě) spoluúčinkování mladých a mladších je nedosažitelné, chatrná budova IVJ jako spolku, vratká juž, jak jsem ukázal, ve svých základech, nedá se udržeti. Shrnul jsem tu část našich zkušeností, často velice hořkých, abych vysvětlil truchlivou bilanci spolkovou. *Dle mého soudu Intimní volné jeviště jako spolek nebude prospívat*, i když příští valná hromada prodlouží jeho smutné živoření o jedno půlletí.

Zbývá nalézt jiný, šťastnější modus realizace naší intimní scény. O tom však vymezené mi zde místo nedovoluje se rozhovořiti. Snad až podruhé.

V Olšanech 17. prosince 1896

SOCIALISTICKÁ NAŠE MLÁDEŽ

vydala prvé číslo česko-německého svého měsíčníku Akademie. Idiotné pojmání všeho, kde *duše* manifestuje, umění i vědy, liberálně natřené opovrhování každým názorem, zastřeným těžkopádnému a plebejskému mozku lidiček zanedbaného vychování, odporná materializace dějin atd. atd., to vše, jak to známe z nechutných traktátů domácí i cizí sociální demokracie, opakuje se tu víceméně naučeně, bez opravdové hloubky a síly výrazu. A především nikde, docela nikde široké, bouřlivé proudění vzduchu, krve a mládí, nikde vášnivá revolta utlačených a sevřených jedinců — to zaráží u této mládeže nejvíce a působí nejtruchlivěji. Všechno je tu skrčeno za „altruistní“ masku. Nikdo nepřichází tu k poznání, že žije v optickém klamu, domnívá-li se, že vůbec někdy někdo „sebe obětoval“, a buduje-li na tomto „sebeobětování“ zevně vyšperkovaný, uvnitř však temný a odpuzující hrad svého *státu*. Probůh, jaké smutky a jaké boje čekají ještě těch, kteří přicházejí upravovat cest „renesančnímu člověku“, a jak vzdálený, děsivě vzdálený jest jeho *příchod!*

Slovutnému panu F. V. Krejčímu pro radost

Ctihodný fedrovateli moderních proudů a myšlének a na slovo vzatý příznivče mladých talentů! Prosím, byste přijal tyto řádky se stejnou blahosklonností, s jakou já s Vámi se tuto obírati hodlám. Chci Vám totiž především dáti jednu jedinou dobrou radu. Jsem sice takto skromný jinoch — trochu toho „jáismu“ mně juž, *jak Vás znám*, odpustíte —, avšak jedná se o dobré Vaše, pročez mi dovolíte, abych tlumočil Vám tuto vřelé přání svého k smrti tak Vás zbožňujícího srdce. Pane Krejčí, zlatoústý proroku moderny, výmluvný kazateli budoucího věku, hromová troubo vyvoleného Páně před Jerichem starého života, pane Krejčí, pane Krejčí, proboha Vás prosím: nebuďte *mstivým*. Já bídný hříšník, nehodný dotknouti se šedin Vašich, zbělených úsilovnou námahou pro zisk a slávu naší, a dokonce i světové literatury, vyznávám se zkroušeně, že jsem svého času napsal do Moderní revue, tohoto žurnálu zakázaného všem dobrým školákům (já se divím, že jej čtete dosud), krátkou polemiku — *V záležitosti Almanach secese* —, kdež jsem se Vás dotkl slovy příliš snad šetrnými. Tohoto svého hříchu, a všech jiných, jichž snad nepamatuji, srdečně lituji, protože jsem jimi Vás, nejbystřejšího ducha rodné naší vlasti a jednu z mála geniálních duší tohoto konce století, Vás, pane Krejčí, urazil a pohněval. Probůh, nemstěte toho na mně! Pomsta jest u Boha a nejvýš ještě u básníka revolucionáře, jako je p. Machar, ale nikdy nesmí býti u Vás, šlechetná, vzácná, krásná duše. Budiž Vás dalek všecken hněv i všechno záští! Neboť považte těch škod, jež by vzaly literatura, národ náš i člověčenstvo, kdyby Vám tak jednoho dne praskla žluč anebo dokonce mrtvice Vás ranila. A to všechno pro takového S. K. Neumanna a bezbožné výlevy jeho pera. A ten člověk — takový mladý člověk — je dokonce slepým k Vaší práci, k Vaším zásluhám a k Vaším vědomostem. On Vás nectí, on si Vás neváží, on se Vám dokonce pronikavě směje. A proč se Vám směje! Že prý jste měl jednou v La Nation tchèque článek o moderním hnutí našem a tam prý jste nepoctivě zamlčel práci svého literárního kolegy, s nímž jste se právě porval a který prý přes všechny své chyby věžovitě Vás přečnickává! Že prý jste nevyšel tak docela čist z nedávné aféry „Pollice verso“! Že prý jste zneužil neznalosti našich poměrů v cizině a napsal malicherně mstivý a chlapecký článek o naší dekadenci do vídeňské Die Zeit! Že prý se chvástáte znalostí Nietzscheho a mrzce jste zhanobil jeho Zarathustru ve svém překladě a jen dokázal, že vodnatě jako mycí houba nabubřelý Váš mozek je neschopen pojmuti silný mok takové číše! Že prý jste jakživ nečetl Charlesa Morice, Desjardinsa, Tissota a mnoho jiných užitečných duchů zahraničních, a přece psal o dekadenci do Naší doby, Dnešní otázku mravní a jiná veledíla! A dokonce o Vás ten člověk tvrdí, že zapácháte kantorským šňupcem a že prý jste se minul svého cíle, zaměnil rákosku

na kluky za pero kritické! Vy, který jste se nedávno nutil pochopiti jeho poezii, ač ještě nikdy jste ničeho nepochopil. Vy, který jste pře-trpěl strašlivé martyrium s naučnými slovníky, když jste si marně a daleko přes půlnoc lámal důvtipnou hlavu nad trestuhodnými hieroglyfy moderní poezie, o nichž žádný dobrý kantor přece ničeho neslyšel. Ó nedoceněný, vysmívaný, nebohý Eliáš! mezi nevděčnými mláďaty; Váš varovný a kárající hlas zaniká, běda, bez ozvěny v srdcích zatvrzelých. Kéž by Vás Bůh naposled osvítil, abyste sebral svých pět švestek a navrátil se v zátiší požeňnaných chalcupek, kdež byste mohl očekávati nebeské oře budoucího uznání. Ale především, pane Krejčí, smělý fedrovateli všeho originelního a odvážného, rytíři Sanctae Caritatis, apoštole Bohem vyslaný, abyste chránil naše Mládí proti banalitě, prostřednosti a kompromisu, ještě jednou Vás prosím: *nemstěte se* na něm. Vždyť on za to přece jen nemůže, že jej napadáte za hříchy Kupidovy, jehož nepatrné kresbičky přijaty byly autorem i redakcí pro Apostrofy hrdé a vášnivé s plným vědomím toho, že některé jsou kresleny pod vlivem p. Doudeletovým, a chcete-li, třeba ještě několika francouzských primitivistů. Ano on si dokonce myslí, že tyto bezvýznamné hříčky lépe doplnily uměleckou hodnotu knihy, než to činí v Rozhledech Klenovy Mladé duše, a že v nich vzdor všemu bylo více originality než ve všech statích dvou kongeniálních a bratrských duší v Rozhledech, Vás a p. Jiříka, dohromady. Slovný spisovatel a příznivče, přijmětež tedy tuto moji skromnou a uctivou radu. Přijmětež ji pro sebe i pro své, jen Vás důstojné pcmahače. Neboť nebylo by Vás hodno mstíti se za to, že ve Vás někdo génia nevidí, a jich opět, že jim byly kdysi se špatnými verši ukázány dvěře. A již se Vám, zbožňovaný mistře a učiteli, s hlubokým sehnutím poroučím a ujišťuji Vás, že se Vy mé literární cti dotknouti nemůžete.

V Olšanech 17. ledna 1897

A. D. BANCEL: LE COOPÉRATISME DEVANT LES ÉCOLES SOCIALES

Neobyčejně instruktivní a přehledná studie s bohatým materiálem dějinným a literárním. Historie kooperatismu, jediného snad systému ekonomického, společného všem známým školám sociálním, od humanitních idejí Roberta Owena až po nekooperatism, v němž autor (svobodomyšlný komunista) vidí pro třídy pracující prostředek vychovávací a emancipační, zvláště vzhledem k solidaritě dělnické. Tolik asi připouští i p. Jean Grave v stručné své předmluvě, avšak toliko pro ty, jimž se nebude jednat o bezprostředný výsledek, nýbrž kteří budou stále míti na mysli povznešenější ideál, čistou abstraktní ideu sociální renovace bez kompromisu, opovrhující dosaženými prostředky, reklamující vše a ponechávající realizaci aktuálních možností těm, kteří nejsou vábeni než bezprostředními rezultáty.

Tyto *skici* projevují velmi ostré pozorovací nadání. Jsou to okamžité nálady, malé básně v próze, ironické črty. Slovní výraz je velmi dobře volený, stavba vět účelně roztržštěná. Proti Leiden jeví tato kniha znamenitý pokrok.

WILLEM KLOOS: VEERTIEN JAAR LITERATUUR-
-GESCHIEDENIS

Sbírka článků vzniklých za dobu čtrnácti let, obsahujících tak vcelku přehled všeho, co vynikajícího bylo stvořeno v holandské literatuře. Jsou tu pouhé referáty vedle důkladných a pronikavých rozborů, jako polemické výpady. Vše posuzováno je ze stanoviska moderního, pokrokového, nepředpojatého. Bude to věru dobré „stavivo pro budoucího literárního historika“, materiál psaný „s vážností a dobrou vůlí“.

MODERNE DICHTUNG

Zajímavá *pražská* publikace: mladí Němci snaží se o literární usamostatnění. Charakteristickým rysem je otištění řady překladů z češtiny. Takový důraz tím má býti položen na mezinárodnost umění, zamítnutí národního šovinismu v tomto poli. Svazek prezentuje se celkem pěkně a pestře. Chápu dobře, že p. F. Adler jest tu zastoupen, i když jde zcela jinými cestami než dnešní mladé Umění, — nikdo mu asi neupřel básnické hodnoty. Ale nevím, co zde má představovati p. A. Klaar, takový ctihodný, copatý veršotepec a rýmař, — nic, nic než hluchá, šeredně zřymovaná slova a prázdné fráze. V této excesivně toleranci, v tomto uznání a poddání se *všemu* starému vůbec, jeví se mi stopa nesamostatnosti a sebedůvěry. Jako v celé sbírce převládá také vážně usedlý, střízlivě krotký tón, také přidušené a zmírněné zvuky — a přece jsou to *mladí*, kteří se tu skupili, *mladí*, kteří se chtějí uplatniti, *mladí*, kteří touží vykonati *svou* práci. Pan. J. A. Bondy má zde svižnou ironickou báseň Idylle, šlehající literární poměry zdejších Němců: pozor, pánové, aby se nestala o vás pravdou! Nezapomínejte, že jako *mladí* máte význam jen tehdy, chcete-li práci svých předchůdců překonati *novým a lepším*. Trochu více krve a ohně, raději malou zbrkllost a pošetilost než starousedlou prostřednost a bezzubost. Z přítomného sešitu nejvýše kladu básně p. R. M. Rilka, hlavně velmi sugestivnou a jemnou pieču Du, pak drobné dvě *skici* p. A. Gutha, plné náládovosti. Najde se ostatně i u jiných leccos dobrého roztrouseno. První číslo této publikace vypadlo trochu příliš kompromisně. Čekám na druhé. To bude již mnohem rozhodnější boj, jenž patrně rozhodne o jakosti celku. Tož sebevědomí, vy *mladí*, a mnoho zdaru!

Kniha hluboké, svrchovaně originelné poezie. Individuelní já jeví se tu ve svém vztahu ke kosmu. Vše, co v člověku jest uloženo věčného, nehynoucího, tajuplného, zpívá tu svou opojnou, mystickou píseň. Tady jste daleko od prachu všednosti a pomíjivosti, tady jste v odvěkém, nejčistším, ohnivě zářícím vzduchu prahor, na výšinách, odkud nejbliže k slunci. Takové knihy jsou trvalé umělecké činy.

J. L. WINDHOLZ: RITTER, TOD UND TEUFEL

Látka, boj chudého umělce s tupým davem a vyděrači, dnes zhusta zpracovávána. Není to ani vlastně *drama*, jako spíše dialogizovaná báseň. Verše se čtou velice pěkně, hlavně při dlouhém vypravování v třetím aktě, jež je též velmi poetické.

NOVÝ KULT

Postižen neblahými okolnostmi a neschopen s nimi zápasiti při nedostatečné finanční bázi, časopis Nový kult přestal vycházeti.

Avšak několik přátel individualismu a svobody, přesvědčeno o jeho významu a poslání v sociálním našem životě, odhodlalo se vynaložiti snahu a práci svou k jeho znovuvzkříšení.

S nezměněným programem, ale s *reorganizací redakce i vydavatelstva* chceme přistoupiti ku svému dílu, bude-li zjednán řádný finanční základ, pojišťující pravidelné vycházení listu.

Žádáme tedy své přátelé, jednotlivce i stejně smýšlející spolky, aby přispěli na soukromou subscripci, kterou tímto zahajujeme.

Až se sejde aspoň 200 zl. r. č., záruka toho, že počet našich přátel jest dosti silný a odhodlaný všestranně nás podporovati, počneme s vydáváním listu, jenž ve změněné podobě značně bude rozšířen a ilustrován.

Pro podobizny, pro část textovou i obrazovou připraveny jsou práce následujících autorů:

Walter Crane, R. Dehmel, G. Exkhond, P. Fort, J. Grave, Věk. Haber, A. Hamon, H. G. Ibels, A. P. Kalina, P. Kropotkin, K. Kamínek, Bernard Lazare, M. Luce, Ch. Malato, J. H. Mackay, O. Mirbeau, S. K. Neumann, Nieuwenhuis, Arnošt Procházka, S. Przyby-szewski, A. Retté, L. Riotor, Élisée Reclus, Élie Reclus, Stirner, A. Sova, van de Velde, F. Vallotton, Verhaeren, Zo d'Axa atd.

Zachovejme si tedy jediný český sborník individualistního anarchismu.

V Praze 15. května 1897

Za vydavatelstvo:
Stanislav K. Neumann

Veškeré peněžní i jiné zásilky adresovány budtež *jen* na S. K. Neumanna v Praze, v Olšanech, vila č. 45.

MODERNE DICHTUNG

Zajímavý pokus učinila německá literární mládež pražská. Jmenovaní pánové vydali právě první svazek sborníku mladých autorů německých a českých; těchto ovšem jen v překladu. Tisknouti české příspěvky česky, toho se vydavatelé neodvážili, jakož vůbec nad celým tímto prvním sešitkem vládne bojácná opatrnost nepochřeti nikde a zajistiti si přízeň rozhodujících veličin. Jen tak lze vysvětliti, že taková poetická starožitnost, jakou je p. Alfred Klaar, šéfredaktor zdejší Bohemie, mohla tu parádovati rýmovačkou à la:

Tief unten wo im Orient,
wo man Kultur und Recht nicht kennt...,

že úzkostlivě vybíráno jak z českých, tak i německých autorů jen to nejkratší a — to se týče zvláště příspěvků německých — nejméně umělecké. Potom ovšem nebude nápadno, že k básním od pp. Sovy (Meditate), Karáska (Improvizace) a Machara (Moderní) přidal p. Friedrich Adler i svůj překlad p. Vrchlického (Blumenaugen). Avšak i s touto básní přeložená část česká daleko vyniká nad původní část německou. Dvě poetické prózičky p. Alfreda Gutha, drobné sloky známého p. R. M. Rilkeho, to je vše, co z příspěvků německých aspoň lze čísti. Ostatek (Adler, Benzmann, Bondy, Faktor, Klaar, Poritzky, Sachs, Hugo Salus, Wertheimer) jsou banální, otrepané, docela neškodné ovšem, ale také docela zbytečné práce. Taková hodná a krotká mládež pod protektorátem neméně hodných starých pánů! Jsou ovšem zlé poměry u nás pro podobný podnik, bude beztoho i na české straně dosti spílání v době bílých karafiátů a literární podrážděnosti, avšak úzkostlivostí a kompromisností sotva co se svede. Pokusu samotnému lze však přesto přátí mnoho zdaru a především života a umění více místo strachu a prostřednosti.

Překlady z českého podařily se u pp. Machara a Vrchlického; pp. Sova a Karásek pochodili celkem dosti bledě.

PRAGER AUTORENABEND

konal se v Praze 17. května v hotelu U anglického dvora. Uprostřed nacionálního řádění šarlatánů a křiklounů z obou táborů nový pokus o sblížení, tentokráte uspořádaný nejmladší německou literární družinou pražskou Literarisch-produktive Vereinigung, jež má čeliti zdejší Concordii starých pánů, avšak prozatím trvá vůči nim v devótnosti a strachu, že ani tento večer neobešel se na programu bez pp. Klaara,

Adlera ap. Jinak byl ve svém průběhu veskrze zdařilý a srdečný. Tolik nadšení vzhledem k myšlence a tolik pozornosti k sobě věru jsme od pp. pořadatelů nečekali. Nesmí se ovšem úspěch takových recitací přeceňovati. Myslím hlavně politicky nikoli. V dohledné době nemůže míti literární sblížení mladých vlivu na dohodnutí obou kmenů, aby různí ti Irové a Březnovští v budoucnosti nebyli možni, aspoň jako zástupcové lidu a činní politikové možni, toho svojí aliancí sotva docílíme. Starší páni z obou táborů zůstali také doma. Němci pro své nacionální smýšlení a Češi — — snad proto, že i Moderní revue měla na večeru svůj podíl. Ostatně nikdo toho tuším také nelitoval. Co se týče jednotlivých čísel programu a jejich úspěchů, byl to z českých věcí především p. Sovův Bizarní sen v dobrém překladě dobře přednesený, jenž měl snad nejlepší úspěch večera. Pak Přátelství duší p. Karáskovo. Pak Nero (Machar) a sedmá z Písní otroka, konečně Zeyerův Bílý dům a Vrchlického Píseň života. Páně Březinova báseň Vladaři snů, ač dobře přeložena i recitována, zůstala pro posluchačstvo velikou nakupeninou slov, které se sice tleskalo, avšak nerozumělo. Naprcstá nevhodnost jeho věcí ku přednesu byla očividnou. Že p. Klášterského banální Podzimní veršování zůstalo skoro nepovšimnuto, netřeba se diviti. Z části německé umělecky zajímavé byly především práce pp. A. Gutha, F. Herolda, P. Porgesa a M. Traudta. Avšak z domnění, jako by p. R. Ch. Jennyho epos Fünf Dekorierete bylo odvážnou, a dokonce moderní básní a p. R. Nurfeldovo drama Die Märtyrerinnen skutečným dramatem místo snad trochu až nehezky realistickou fraškou, z toho měli by pp. pořadatelé býti vyvedeni. Potlesku nechybělo, gratulací nechybělo, a jak jsem již pravil, nadšení bylo také. To však nevadilo, aby se nakonec nepozorovala všeobecná únava. Téměř celé tři hodiny poslouchati přival patetických slov (na programu bylo 23 čísel) — to bylo přece jen příliš, příliš mnoho. Nicméně těšíme se na příští večery. Budou prý dva věnovány jen moderním českým autorům, tři autorům německým a jeden francouzským. — Také společný almanach této mládeže se chystá. — Druhý svazek Moderne Dichtung vyjde v červnu.

PŘEDNÁŠKY INTIMNÍHO VOLNÉHO JEVIŠTĚ DRUHÝ SVAZEK MODERNE DICHTUNG

V některých případech docela se doporučuje referovati až post festum. Neboť v notickách, jež se pomalu roztrousí všemi časopisy, čekají často člověka neočekávaná a překvapující poučení. Například: Všecky listy shodovaly se v tom, že Intimní volné jeviště provedlo cyklus svých přednášek s dokonalým finančním i morálním zdarem. Finančním zdarem jmenovalo se v tomto případě tuším asi 5 zl. r. č. a morálním... Co jest vůbec morálním zdarem přednášky? Myslím, jestliže se pokud možno největší počet poučení potřebujících poučí.

A toho se v tomto případě nedosáhlo. Neboť z pranepatrného počtu posluchačů, pod minimem očekávání, veliká většina to byli literáti, redaktori, překladatelé obojího pohlaví a lidé, kteří zajisté znali již dávno například Henrika Ibsena. Avšak studenti, dělníci, širší publikum, pro které jediné mohly tyto přednášky míti význam, ti, zdá se, praničeho nevěděli o nich, ačkoli plakáty byly sáhodlouhé a stály moc peněz, ačkoli tentokrát IVJ bylo podporováno i notickami v denních pražských žurnálech, dík přátelským stykům výboru. To jest jedna věc. Druhé, řeknu upřímně, tušené poučení našel jsem v Novém životě. Píše tam p. Vilém Bitnar v referátě o přednášce p. P. Sigismunda Boušky o Maurici Maeterlinckovi: „Katolická moderna vystupuje jí (přednáškou totiž) směle a šťastně na kolbiště nejdelikátnějších duševních zápasů jako směr rovnocenný ostatním našim mladým směrům uměleckým. Silné hnutí respektováno tím způsobem skvěle.“ Informoval jsem se u p. předsedy IVJ a výsledek byl takový, že noticku p. Bitnarovu mohu pokládati za domýšlivou skoro impertinenci. Pan P. Bouška byl pozván jako člověk, jenž Maeterlincka zná a slušnou studii o něm kdysi napsal; Katolickou modernu nikdo tady nerespektoval a na kolbiště nevyzýval. Katolická moderna není také soupeřem *rovnocenným* ostatním našim uměleckým směrům ani *věcně*, neboť na metách, kam tíhne, zavčeseny jsou emblémy, které s uměním nemají praničeho společného, ani *morálně*, neboť žádný orgán „mladých“ nesnížil se k takové redakční politice, jako jí na každém svém kroku oplývá Nový život. To by si měl p. Bitnar pamatovati.

O druhém svazku pražské německé publikace *Moderne Dichtung* nemohu bohužel říci pranic potěšitelného. Je to umělecky nejsmutnější sbírka, jakou vůbec jsem v poslední době viděl pod vinětou modernosti. Hlavními původci toho jsou sami pp. pořadatelé. Tolik šosácké zarputilosti a skoro ignorance, tolik naprostého nepochopení toho, co dneska Německo v poezii má nejlepšího a nejvypjatějšího, a spolu tolik benevolence k nejohybnějším rýmovaným banalitám, jimiž na druhé straně Německo současně oplývá, tolik redaktorské neschopnosti a tolik nevkusu nelze hned tak zříti. Padá ovšem i část zodpovědnosti na shromážděné tu autory, generace, která přichází po Schlafech, Dehmelech, Przybyszewských a Scheebartech, vyrábí, až na nepatrné výjimky, rýmovačky stojící ještě pod těmi nezdařenými debuty našich nejmladších. Avšak na pp. pořadatelech bylo, aby se dorozuměli s těmi řídkými výjimkami, aby nekompromitovali svým výběrem i ty, kteří jindy slušné věci tvoří. A také si pánové nesmějí myslet, že prokazují českým autorům nějakou milost, když sem tam tisknou jim některou špatně přeloženou báseň. Jejich publikace neznamená pro Německo praničeho a pro nás dneska ještě méně. Pokus, v nějž jsme kladli jisté pranepatrné naděje, selhal v rukách pp. pořadatelů úplně. Zbývá mi jediná pro ně rada: *Die Herren sollten gefälligst ihre Finger davon lassen*. Aspoň pokud se překladů z češtiny týče. A v tom myslím že se také všichni z českých moderních autorů se mnou shodují.

Připojujeme k prvnímu sešitu tohoto sborníku několik nejnütnějších instruktivních slov, týkajících se ne tak programu našeho, ježž čtenář zajisté zanedlouho z obsahu samého pozná, jako spíše stanoviska, jež list náš chce zaujímati mezi ostatními českými časopisy. Vznikl především z nedostatku tribuny, která nejsou žádnou stranou uznána za oficiální orgán a žádnou kotéříí ať politickou, ať literární reklamována pro stranické účely, poskytla by pohostinství každému názoru, jenž budován jest na nových premisách, jenž spálil za sebou všechny tradiční zbytky středověku a nahý a odvážný hrdě chce čeliti zmatenému pásmu úskoků a pokrytectví dohasínající společnosti. A jestliže Anarchie, tj. souhrn politicko-sociálních a mravních poznatků, založených na požadavku neomezené svobody individua, není diskreditovaným heslem několika omezených hlav a patentovaným vynálezem jednoho nebo několika vše kolem sebe terorizujících časopisů, pak můžeme se klidně pojmenovat listem anarchistickým. Ovšem, to neznamena pro nás, že si budeme rozbíjeti lebky o modly a instituce dnešní společnosti, již možná vlastní svou morální konstrukcí podporujeme. Chceme především každé duši přístupné novým názorům a novým myšlénkám ukázati směr cesty, kudy dnešní duchové do nových světů se stěhují, a poskytnouti jim možnost své staré, přežilé a falešné hodnoty zaměnit novými, neboť v tom vězí přední úkol všech a jednoho každého zvláště. A praví veliký přehodnocovatel Friedrich Nietzsche: „Nikoli, že jsi modly porážel, že jsi *v sobě* porazil modláře, *to* byla tvá odvaha.“ Neboť nebude-li model, vztyčí si modláři nové, avšak nebude-li modlářů, nebude ani model. Proto také, tak docela ho nepodceňujice, přenecháváme ryze agitační tón různým, i u nás dosti četným časopisům, a zachovávajice jistý klid revue, obracíme se především ku čtenáři inteligentnímu, ať jím je dělník nebo student, majetný nebo proletář, jen když má dobrou vůli bez předsudků a bez bázně přemýšletí o sebehroznějším napohled slově. A proto také již předem odmítáme obvyklé surovosti jistých známých žurnalistických firem. Otvírajice sloupce tohoto sborníku každé poctivé, přímé a něco nového přinášející polemice s názory námi publikovanými, nebudeme se zabývat se zlomyslnými urážkami a rváčským naparováním se. — Objem tohoto prvního čísla jest ovšem neveliký, ale najde-li se dostatečný počet abonentů, zvětšíme čísla následující o jeden arch, bez zvýšení předplatného.

PRINCEZNA PAMPELIŠKA

Jedno především charakterizuje *dnes* p. Jaroslava Kvapila: jeho zuřivá snaha platiti za mladého a moderního, zůstati autorem aktuálním a miláčkem obecenstva. Nehledíc ani k tomu, že je něco velmi proti-

chůdného mezi skutečnou uměleckou moderností a obecněstvem saló-
nů, parteru a lóží, o něž se tu přece jedná, počíná si p. Kvapil v té své
snaze dosti nešikovně a nešťastně. Například dobře cítí, že jako lyrik
po prvních knihách rapidně klesal, že jako lyrik přes symbolicko-de-
kadentní pózu svého Růžového keře zůstává epigonem starých pánů
a pro novou českou poezii neznamena nic. Tož kalkuluje: Vydám-li
znova svou první ještě jakžtakž slušnou knihu a vlepím-li staré vydání
Růžového keře do nové obálky, zachovám si pověst znamenitého a
moderního básníka; o ostatní postarají se již ochotné reklamní trouby.
Je to ovšem ohromně naivní, průhledné a směšné. Avšak p. Kvapil
kalkuluje dále: Kdyby to snad s lyrikou selhalo, zajistím si slávu dra-
matickou; přitom mohu si zahrát na moralistu a společenského refor-
mátora, ovšem se vši solidností módního lva a člověka váženého v lepší
společnosti. Napíše Bludičku. A tak v očích obecněstva ochotného tles-
kati svému miláčkovu je p. Kvapil skutečně autorem aktuálním; avšak
všecky ty jeho „úspěchy“ koření v módě, zatímco modernost ubíhá mu
pod rukama a na míle je ho vzdálena asi jako p. Olivy na jeho pseudo-
symbolických obálkách. Chybí mu k ní všecky vnitřní dispozice, celá
niterná kvalita. A signum té jeho kalkulace a jeho impotence v nové
expresi jest jasně vyraženo i na Princezně Pampelišce. Tentokrát má
p. Kvapila opět cizina na svědomí. Po Fuldovi a těch ostatních p. Ger-
hard Hauptmann měl u širokého obecněstva se svou pohádkou veliký
úspěch, lhostejno, zasloužený-li čili nic. Toho chytil se i p. Kvapil,
avšak zapomněl, že ti jeho předchůdci, ani Fuldu nevyjímajíc, vložili
něco do své práce, aby se nestala pouhou výpravnou hrou pro potěchu
velkých i malých dětí. Pan Kvapil přišel s holou, praholou pohádkou
o Pampelišce a jejím Honzovi. Nesnesitelně rozvleklá na hru celove-
černí je tato pohádka, než hrou ku provozování spíše snad lepším četi-
vem aspoň pro ty, jimž je dosud verš p. Kvapilův lákavým požitkem.
Jinak, loajálně uznávám, má několik pevně kreslených copatých figurek
a dvě tři světlá, dramaticky účinná místa v prvním aktě a v samém
konci práce, která však sotva asi odškodňují za mnohá místa fádního,
prázdného žvastu... Je to takový oříšek na vánoční stromek, na něko-
lika místech dobře pozlacený, avšak uvnitř příšerně vyhlodaný a ha-
nebně dunící prázdnotou p. Kvapilova ducha.

KATOLICKÉ REVUE

Zdá se, že dnešní člověk má vyvinutější schopnost hleděti na sou-
dobé události a soudobé stavy nejen relativně, vzhledem k jich vzá-
jemnému poměru, nýbrž i absolutněji, vzhledem k jich vztahu k minu-
losti a budoucnosti a k jich místu v širokém dějinném proudu. Historie
a logika mají tu svou hlubokou a opravdovou zásluhu. Proto ani slova
jako *reakce* a *reakční doba* nejsou již svobodnému inteligentu k té hrůze,
jaká lomcuje exorcismy dobrých liberálních měšťácků, kdykoli se

s nimi setkají. Víme, že i reakce není než akcí kupředu. A proto zachováváme jistý (nikoli ovšem bezmezný) klid, když expanze těch různých sdružení „pro morální akci“ stává se poněkud provokující a když vehemence klerikalismu počíná hraničit s drzostí. Ani hluk, s nímž *katolicism* snaží se rozmnožiti své řady, nepřivede nás z míry, neboť je tak nepatrným a nevinným, uvážíme-li, že je to snad poslední rozmach křídel před úplným jich vysílením. My tu ovšem nikdy nepřestaneme bojovati. Naše cesty půjdou stále směrem právě opačným. Nejde tu však o zevní sílu a moc, ta se rozpadne jako shnilé stéblo slámy: duše musíme vyvracet z staré půdy. Musíme navázati tam, kde vpád křesťanství strhl svaté a solidní svazky, musíme smazati vše, co neblahého zapsáno bylo v naše duše, ponechávající si jen, co dobrého vypěstila v nás a nám ona éra. Tak zajisté kupříkladu v umění spravedlivě oceníme vše, co křesťanství dalo nám velikého. Lze sice skoro s jistotou předpokládati, že Sagesse byla posledním básnickým a snad uměleckým vůbec veledílem náboženským; myslím tu ovšem na náboženství dogmatické. Neboť nové umění náboženské, mystika nového člověka zlomí zajisté všechna násilí dogmat a systémů, rozlévají se s širokým dechem slok Walt Whitmanových, s hloubkou a silou Pokladu ponížených a se vzletem kupříkladu našeho Otokara Březiny. Avšak jestliže nám i dá *katolicism* třeba ještě nové chef-d'oeuvre svého umění, kde snad bude celá melancholie zapadajících slunců a kde budou snad zachyceny poslední paprsky uhasínající slávy a poslední sbohem a poslední záblesky hrdosti před vítězícím nepřitelem, dá-li nám ještě takové nebo jiné veledílo, nebude zajisté nikoho, kdo by ho nepřijal tak, jako byla všemi bez rozdílu přesvědčení přijata Sagesse. Tolik lze odpověděti každé katolické „moderně“ a každé novokřesťanské snaze vůbec. Neboť jako v umění přijímáme vše, co nese jasnou pečeť krásy, tak i v morálním a sociálním světě na poctivé slovo poctivě odpovíme.

Tady jsem u našich katolických revuí. Vlast a Alétheia nejsou žurnály, s nimiž by se dalo vážněji diskutovat. Jsou to výhonky od kořene jedovatého stromu — klerikalismu. A klerikál a poctivost? A poctivost: *conditio sine qua non*. Proto se mi ani Nový život nelíbí. Opakuji, p. Karle Dostále: každý krůček Nového života je vypočítán, politikářsky vypočítán. Polovina všech zpráv vzadu (kupříkladu jen ty kdysi o p. Krejčím a ty nyní o p. Šaldovi, ta o knize p. Dyka atd. atd.), to je hvízdání ptáčníka, jenž má nalíčeno v padáku. A váš poměr k p. Zeyerovi, k p. Březinovi (donedávna), k p. Bílkovi, k p. Mrštíkovi, k sl. Braunerové, poměr, jenž nás dráždí tolik ku smíchu! Jakým jste to lepem pomazali své vějíčky?! Panem Krejčím neměl byste však po mně házet. I to je politické, neboť víte, jak tuze jej miluji. Neboť sám přece nevěříte, že bych si dal p. Krejčím pověděti, o čem již vrabci atd. a na co si lidé prstem ukazují. Avšak nejen politikářští, vy jste i mstiví. Docela nekřesťansky mstiví. Kupříkladu v březnovém čísle oznamoval Nový život, že p. Březina chystá novou knihu, a vyslovil přání, aby autor všechny tři své knihy vydal v jediném svazku. Kdo

čteš, rozuměj! Avšak p. Březina nevydal svou knihu v Básnických obzorech katolických, p. Březina měl tu odvalu nepřijeti na sjezd Nového života, a dokonce ani telegramu neposlal. Větry cd půlů oznámila Moderní revue a v Novém životě nebylo o tcm ani zmínky. Kniha také v Moderní revue vyšla a v Novém životě nebylo opět ani zmínky. To je přece jasné a křiklavé. A neomluvitelné již žádnými vytáčkami. Man spürt die Absicht. Vidíte, p. Karle Dostále, kdybch Vám mohl věnovat jedno číslo Nového kultu, kde bych probral Nový život od začátku až do konce, možná, že byste teprve poznal, jaký to politik ve vás vězí. Trochu nešikovný a naivní. Ale Češi byli odjakživa političtí nešikové. Ale promiňte již, na arch mi nepřiplatíte ani na petit. —

Ze zahraničních měsíčníků Le Spectateur catholique, jenž se reprezentuje ve velice vkusné moderní úpravě, vydal své 8. číslo. Pokračování zajímavého překladu z Raimonda Lulla zahajuje svazek. Z článků zajímal mne nejvíce p. W. Ritterův O umění katolickém a historických renesance. Překládám z jednoho pasu: „Církev nepopírala nikdy krásu plastickou... bylo by lze napsat studii o *katolické nahotě*. Drážďanská Venuše Giorgionova (ať se prosím nikdo nemýlí názvem Venuše a ať nesofistuje o tomto slově, zvláště když v případě Giorgionově jest dílo jiná a název taktéž jiná věc), Venuše Giorginova a Dívka Tizianova byly by snad typy katolické nahoty právě tak, jako Svätý Jan Leonardův a David Donatellův jsou jinými typy téže... Mohl bych též dokázati, že bez katolicismu nebylo by nahot pp. Ropse, Rassenfosse, Legranda aj., jež založeny ať dobrovolně, ať nedobrovolně na pojmu hříchu, neexistovaly by...“ To zní ovšem poněkud jinak než nedávný hyperkomický článek (překlad tuším) ve Vlasti, jenž vrcholil v kategorické větě, že nahota (rozuměj v uměleckém díle) je z katolického hledišťe nemravná a nepřípustná. Dalším zajímavým článkem, podepsaným Alonso Martínez, jsou Antiklerikálové a Španělsko. Vztahuje se ku známým zločinům montjuichským. Autor nepochybuje o pravdě údajů a o poctivosti p. F. Tarridy del Mármol, jenž v Revue blanche a později v samostatné knize Les inquisiteurs d'Espagne (Stock) dokumentoval hrůzy, jimiž policie španělská odpovídala na anarchistické atentáty. Autor však hájí kněžstvo španělské, jež nemělo prý podílu na tomto pronásledování. Ku konci svého článku dodává pak toto ku charakteristice Španělska: „Pan Canovas užil k potření anarchistů právě těchže prostředků jako veliký děd nynějšího císaře ruského — a zemřel jako tento. Avšak to nijak nepřekáží Španělsku míti konstituci právě tak liberální jako kterákoli jiná monarchie. Antidynastickým stranám lze tam volně manifestovati svou opozici, tak volně, že republikáni mohli nedávno uspořádati veliký meeting a končiti své diskuse vypalující rány z revolverů. Mnozí Španělé domnívají se dokonce, že jsou svobodnější než jich sousedé v Republice francouzské. Nedlouho po atentátě v ulici Cambios-Nuevos navrhl jeden ministr v Kongresu poslanců reformu tiskového zákona. Opozice odmítla

jej jako útočníka na principy svobody, a když ministr namítal, že jeho návrh podoben jest návrhu přijatému v republikánské Francii, odpověděl mu jistý liberálně monarchistický poslanec v plném sezení: Váš argument nemůže nás přesvědčiti; Francie ovládána je reakcí!“ — K číslu připojena je zajímavá barevná Madona od p. Ch. Doudeleta a několik drobných ilustrací. — Au prochain numéro: La Revue, jiný nový katolický měsíčník.

LADISLAV QUIS: BÁSNICKÉ SPISY KARLA HAVLÍČKA

V dnešní mizérii, kdy náš literární trh je ovládán různými bezcennými dějinami pro ten věčný, ubohý „lid“ a různými méně vkusnými antologiemi, může nám být dvojnásob vítána kniha, která, byť i nechtěla znamenati nějaký epochální čin, jest aspoň kusem seriózní literární práce. Jeden z nejlepších českých lidí, jenž se tak vzácně díval na naše poměry, odjakživa svádějící k satíře, a jenž dovedl tak odhodlaně tepati nejen reakční choutky vládní, nýbrž každý vlastenecký cop a to dobré české národní hlupství, jest u nás velmi málo znám a ceněn. Páně Quisova kniha učinila počátek: básnické spisy Havlíčkovy jsou tu šťastně tedy *literárně* sebrány a osvětleny; čeká ještě jeho próza a jeho dopisy. A pak čeká ještě tak leckterý autor, s nímž si u nás rádi vyplachují ústa, ne na pomník, jen — na kritické a literární vydání svých spisů.

H. UDEN (DR. HRUŠKA): S A D V Z K V Ě T A J Í C Í

Narodit se před stoletím — a mohl pan doktor paradovati v antologii české poezie 19. věku jako veršovec, jímž možno „konkurovati v koncertě světové poezie“. Takhle má pramálo naděje, že se tam dostane. A přece je tak hodný, tichý, krotký. Oh, bezcitný osude!

LOUIS ARLETH: POEZIE

Básnický talent ubíjený verbalismem. Několik dobrých myšlének zabitých splašeně romantickým nátěrem a příliš zelenými pózami. To je mé resumé. Autor má například erotické záchvaty jako každý normální sameček, ale běda, k ženě se nepřiblíží, poněvadž ji nenávidí. — Tedy: ty pravé bouře teprve přijdou, a pošine-li autor svůj talent veršotepce k básnické *práci*, může být z mračen dešť. Ale především: jinou, niterně přilehavější formu.

otiskl zestárlý německý historik Theodor Mommsen nietzschovsky bezohledný, avšak jinak docela bezvýznamný list k nárcdnostnímu sporu česko-německému. V denních žurnálech bylo lze pozorovat nevoli uraženého národa, která však nyní již se utišila. Českému slovníku přibylo jedno nečeské slovo: mommsenismus. Při této příležitosti mluvilo se podle úctyhodného zvyku velmi mnoho o naší husitské minulosti a jako obyčejně zapomnělo se, že českého národa již nebylo a že nový český národ povstal z rozmaru několika obdivuhodných inteligencí, jimž říkáme „naši buditelé“, zapomnělo se, že slavná minulost pozlácuje možná, nikdy však nedodává hodnoty bídné přítomnosti, zapomnělo se konečně, že česká lebka nezasloužila si asi jiného nežli rány. Neboť je přece docela přirozeno, že jsou biti ti, kdož sami nastavují svá záda.

Myslíme tedy, že by prvním hrdinným činem *tohoto* českého národa bývalo, kdyby byl se svými svobodomyšlnými poslanci v čele odpověděl Mommsenovi: „Ano, pane, máš pravdu, my si nezasloužili jiného nežli rány.“ A kdyby si byl docela tiše předsevzal ve svém srdci: „Ale my se polepšíme.“ Bylo by se spotřebovalo méně slámy na úvodníky, o jeden příkladný čin historický bylo by více a mohla býti hladce vyřízena věc, která nestála ani za tolik hluku.

PRAŽSKÉ BOUŘE

a předchozí události byly vylíčeny a dokumentovány dostatečně nej-různějšími listy. Omezíme se tedy na nejstručnější a věcný přehled.

Vláda vydala „*jazyková nařízení*“, jimiž de facto na dřívějším stavu velmi málo se mění a která českému živlu ani zdaleka neposkytují těch práv, jež mu, jako skutečně existujícímu, přísluší. — *Německá delegace* na říšské radě protestuje nejkrajnějšími prostředky proti těmto nařízením, kdežto *poslanci čeští* vidí v nich příčinu, pro kterou mohou vládu *Badeniovu* podporovat. — *Sociální demokraté* podporují německou nacionální vzpurnost. — Parlamentarism nejvýmluvnějším způsobem sebe sama popravuje. — Nákaza z parlamentu přechází v lid. — Vláda padá. — Týráním českých menšin. — Buršácká provokace v Praze.

(Deset řádků zabaveno.)

DOBŘE VLASTENECKÁ A DOBŘE MORÁLNÍ

slečna Eliška Krásnohorská slavila jubileum 50. výročí svého panství. Je to stejně jako p. F. Zákrejs patologický zjev, který nadává a zuří nad každým novým a svobodným projevem ať v uměleckém, ať v morálním světě.

p. K. M. Čapek, člověk z Národní politiky, literát třetího dvora a žurnalista známého žánru, který píše o všem a nerozumí ničemu, rozohnil se nedávno v žurnále, jímž je najat, nad vlastizrádnými a svato-krádežnými slovy našeho listu. Přitom podotknul, že prý p. Ant. Sova, poznav, v jaké to propasti se ocitl, když nám dal báseň pro 1. číslo, hledí to napravití svou básnickou odpovědí Mommsenovi. Ochlazujeme krátce a klidně nápad p. Čapkův otištěním nové básně p. Sovovy, zvláště našemu listu určené. Nepřesahuje-li to nivó jeho inteligence, pochopí možná p. Čapek, že lidé povznesení nad jepičí živoření takových dušiček a nad šovinisticko-kramářský tandlmark politického života sejdou se vždy svorní a neohrožení, když se jedná o to, aby byl odkopnut lecjaký drzý žoldácký výpad.

ANEBO ABY BYL VZAT KARABÁČ

na podobné uličnictví, jaké s knihou p. Karáskovou *Sexus necans* provedl ve Zlaté Praze p. Jaroslav Kvapil, či jak jiní praví, p. Jaroslav Vrchlický. Osobně nemůže ovšem p. Karáska bolet nějaká imper-
tinance od lidí ne právě lichotivě zkompromitovaných. A výtka nemravnosti padá zpět na ty, kteří ji pronesli; neboť je podstatný rozdíl mezi poctivou a vědomou imoralitou a žhavou smyslností knihy p. Karáskovy a mezi senilní oplzlostí jistých veršů těch nyní moralizujících „starých pánů“. Kritická rubrika, která příchodem p. J. Kvapila do redakce ve Zlaté Praze byla zavedena, osnuje patrně nový útok literární buržoazie na svobodu mladé naší literatury, která nestojí pod její komandem. Pánové budou ovšem důkladně odraženi všemi, kdož si ještě váží svobody svého slova.

NÁŠ PŘÍTEL A SPOLUPRACOVNÍK

p. Karel Hlaváček obdržel první cenu za titulní vinětu v konkurzu, jež vypsal krakovský literární a umělecký týdeník *Życie*.

AČKOLI TOTO ČÍSLO má o půl archu více než číslo předešlé, byli jsme nuceni mnohé, zvláště kritické články odložit. Budiž to pokynem našim přátelům, aby brzkým a hojným abonováním umožnili další rozšíření časopisu. Pro příští číslo signalujeme zajímavý článek p. F. X. Šaldy. K celému nákladu tohoto čísla připojen je prospekt překladu znamenitého románu p. Pierra Louÿse Afrodita, jehož první sešit vyjde v nejkratší době nákladem vydavatele tohoto listu. Dále připojen jest prospekt vynikající bratrské revue L'Humanité nouvelle, kterou přátelům znalým francouzského jazyka vřele doporučujeme.

DĚKUJEME NA TOMTO MÍSTĚ VŠEM, kdož zaslali nám projevy přátelství a sympatií. — Abychom předešli zbytečným reklamacím, připomínáme svým předplatitelům, že list náš vychází ve lhůtách *volných*, a nikoli v určitý den, kupříkladu na začátku měsíce. Příští číslo vyjde koncem měsíce ledna.